

УДК 342.76

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.65>

О. П. Огурцов

кандидат юридичних наук, суддя,
Окружного адміністративного суду, м. Київ
ORCID ID: 0009-0002-1550-3973

СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО БАЧЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН ТА ЇХ ЗАХИСТУ В ХХ СТОЛІТТІ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена дослідженню формування сучасного бачення прав громадян та їх захисту в адміністративно-правовому просторі ХХ століття. Цей період ознаменувався значними суспільно-політичними трансформаціями, які переосмислили відносини між державою та громадянами. Аналізуючи ключові історичні події, законодавчі реформи та вплив глобальних рухів, у статті висвітлено еволюцію адміністративно-правових механізмів, спрямованих на забезпечення прав особи. Такі законодавчі віхи, як Загальна декларація прав людини, та ключові рухи за громадянські права підкреслили необхідність підзвітності держави та встановили стійкі принципи рівності та справедливості.

Виявлено численні виклики та обмеження, з якими стикається захист прав через політичний опір, бюрократичну інерцію та складнощі балансування між національною безпекою та особистими свободами. Приклади законодавчих та адміністративних реформ демонструють, як деякі держави адаптувалися до цих вимог, тоді як інші боролися з інституційними перешкодами, що заважали послідовному забезпеченню прав людини. У дослідженні розглядаються ці системні бар'єри та тривалий вплив ідеологічних розбіжностей, демонструючи нюанси захисту прав у різних політичних і соціальних контекстах.

Автором обґрунтовано роль міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй та Рада Європи, у просуванні та забезпеченні глобальних стандартів прав людини. Ці органи не лише створювали прецеденти, але й забезпечували систему підзвітності, яка змушувала держави дотримуватися принципів універсальних прав. У дослідженні підкреслюється, як адміністративні органи під впливом міжнародних норм стали інструментом практичного застосування цих прав, надаючи громадянам механізми відшкодування та нагляду в рамках правових систем.

Особлива увага приділяється перспективам подальших досліджень, зокрема, вивченню сучасних викликів у сфері захисту прав, пов'язаних з технологічним прогресом, таким як масове стеження, і зростаючим впливом глобалізації. Майбутні дослідження можуть бути присвячені вивченню наслідків цих проблем для адміністративно-правового захисту, дослідженню способів, за допомогою яких сучасні уряди можуть протистояти новим загрозам, зберігаючи при цьому прихильність до прав громадян. Дослідження підкреслює постійну потребу в адаптивній, надійній адміністративно-правовій базі для захисту індивідуальних свобод у світі, що швидко змінюється.

Ключові слова: права громадян, адміністративно-правова база, права людини, законодавчі реформи, громадські рухи, Загальна декларація прав людини, правозахисні рухи, міжнародні організації, ООН, Рада Європи, національна безпека, глобалізація, адміністративні органи, правовий захист.

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження формування сучасного бачення прав громадян та їх захисту в адміністративно-правовому полі є надзвичайно важливою в умовах сьогодення. Двадцяте століття стало періодом глибоких трансформацій, які переосмис-

лили відносини між людиною та державою під впливом глобальних подій, суспільних рухів та знакових правових реформ. Розуміння цієї історичної еволюції є важливим для розуміння сучасних стандартів прав людини та ролі правових інституцій у їх дотриманні. Дослідження дає уявлення

про те, як правовий захист з'явився у відповідь на запит суспільства на рівність, свободу та справедливість. Воно підкреслює важливість адміністративних структур у підтримці цих прав, пропонуючи основу для оцінки сучасних викликів, таких як забезпечення балансу між безпекою та індивідуальними свободами і подолання бюрократичних перешкод на шляху до реалізації прав. Крім того, це дослідження обумовлює яким чином встановлені в минулому принципи, продовжують впливати на сучасне управління, формуючи політику і правові рамки в усьому світі.

Вивчення цих засад сприяє глибшому розумінню постійної потреби в надійних правових та адміністративних заходах, які захищають права громадян у глобальному середовищі, що стає дедалі складнішим. Ця історична перспектива є важливою, оскільки країни долають нові виклики у сфері прав людини, спричинені глобалізацією, технологічним прогресом і змінами в міжнародних відносинах, що посилює універсальне значення підтримки динамічного, адаптивного підходу до захисту прав людини.

Метою дослідження є вивчення еволюції прав громадян та механізмів, створених для їх захисту у ХХ столітті, з огляду на адміністративно-правовий аспект цієї проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Минулі дослідження були зосереджені на спробах урядів розробляти та впроваджувати способи захисту прав громадян за допомогою адміністративних і правових систем. Проблематиці впливу рішень органів влади на індивідуальні права, особливо – в рамках адміністративного процесу, вже досліджували у своїх працях такі вчені, як: О. В. Гісем, А. Денисова, Р. W. Jones, Р. Magnette, Б. В. Малишев, В. Сірко, О. В. Сав'юк. Аналіз їх напрацювань дозволив автору детальніше проаналізувати адміністративно-правовий аспект сучасного бачення захисту прав громадян, з огляду на досвід ХХ століття.

Основний зміст дослідження. Двадцяте століття стало періодом інтенсивних трансформацій, які переосмислили сприйняття та важливість прав громадян у глобальному масштабі. Такі вагомні події, як дві

світові війни, висвітлили вразливість людей в умовах авторитарних режимів, що призвело до широкого визнання необхідності посилення правового захисту. У відповідь на звірства Другої світової війни, держави-переможці об'єднали зусилля, щоб встановити рамки, спрямовані на захист основоположних прав людини. Загальна декларація прав людини, прийнята Організацією Об'єднаних Націй у 1948 році, стала знаковим документом, який затвердив універсальні принципи свободи, справедливості та рівності, встановивши глобальний стандарт захисту прав громадян.

Рух за деколонізацію, що розпочався після Другої світової війни, також сприяв змінам у сприйнятті прав людини. Коли колишні колонії здобули незалежність, новостворені держави прагнули закріпити права громадян у своїх правових системах. Багато з цих країн прийняли конституції та закони, що наголошували на захисті прав особистості в рамках процесів національного будівництва. Конституція Індії, прийнята в 1950 році, передбачала широкий захист громадянських свобод, спираючись як на західні правові традиції, так і на антиколоніальні ідеали, що наголошували на гідності та рівності [1].

Ідеологічний конфлікт часів холодної війни ще більше вплинув на глобальні перспективи захисту прав людини. Протистояння між капіталістичною та комуністичною ідеологіями призвело до появи конкуруючих наративів про роль держави та природу індивідуальних прав. Західні демократії наголошували на громадянських і політичних правах, таких як свобода слова і зібрань, як на центральних для своєї ідентичності, на противагу соціалістичному блоку, який зосереджувався на економічних і соціальних правах, таких як право на працю і доступ до освіти. Ця ідеологічна боротьба призвела до розширення розуміння прав людини, що знайшло відображення в міжнародних угодах, які почали визнавати як громадянсько-політичні, так і соціально-економічні виміри. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийняті в 1966 році, відобразили цей подвійний підхід до захисту прав.

На додаток до ідеологічного тиску, зростання глобальних рухів за права людини суттєво вплинуло на національні та міжнародні правові рамки. Рух за громадянські права в США в 1960-х роках викривав расову несправедливість і наполягав на правових реформах, які б забезпечили рівність перед законом. Прийняті в результаті законодавчі акти, такі як Закон про виборчі права 1965 року [2], не лише змінили законодавство США, але й надихнули на подібні реформи в інших країнах, включивши антидискримінаційний захист до адміністративних та правових систем по всьому світу.

Крім того, створення міжнародних органів з нагляду за захистом прав людини, таких як Рада ООН з прав людини, підкреслило зростаючу важливість інституційної підзвітності. Ці організації відіграли вирішальну роль у моніторингу зловживань та адвокації реформ у країнах, де права перебували під загрозою, сприяючи формуванню міжнародної культури захисту прав людини. Європейський суд з прав людини, створений у 1959 році, надав громадянам Європи правовий шлях для оскарження порушень прав, ставши моделлю транснаціонального судового захисту прав.

Розширення глобальної торгівлі та комунікацій у другій половині століття також принесло нові виклики та міркування щодо захисту прав людини. Зростання економічної взаємозалежності підкреслило потребу в міжнародних трудових стандартах, що призвело до створення конвенцій такими організаціями, як Міжнародна організація праці, які стосуються прав працівників в умовах глобалізованої економіки. Така увага до трудових прав мала вирішальне значення, оскільки країни почали визнавати, що добробут громадян в одній державі може впливати на економічну стабільність та етичні стандарти в інших.

У міру того, як країни прагнули втілити ці ідеали в життя, уклалися різні договори і пакти, кожен з яких стосувався конкретних аспектів захисту прав людини. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (МПГПП), прийнятий у 1966 році [3], ще більше деталізував

індивідуальні права і встановив правові механізми для їх забезпечення. Крім того, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (МПЕСКП), також прийнятий у 1966 році, визнав необхідність захисту соціально-економічних прав, таких як право на працю, освіту та достатній рівень життя. Ці пакти створили правову основу для країн для захисту і забезпечення широкого спектру прав, підкреслюючи, що громадянські, політичні та соціально-економічні права є взаємозалежними і мають важливе значення для людської гідності. Багато країн, натхненні цими договорами, запровадили або посилили закони, що забороняють дискримінацію, забезпечивши правову базу для боротьби з порушеннями прав.

Паралельно із законодавчим прогресом, адміністративні органи стали відігравати важливу роль у практичному забезпеченні та просуванні прав громадян. Були створені урядові установи та комісії з прав людини для впровадження цих законодавчих положень, моніторингу їх дотримання та розслідування порушень. Комісія США з рівних можливостей у сфері зайнятості (ЕЕОС), створена в 1965 році [4], відіграла роль у забезпеченні дотримання антидискримінаційного законодавства на робочому місці, гарантуючи, що всі громадяни можуть працювати в середовищі, вільному від дискримінації за ознакою раси, статі чи релігії. Роль ЄЕК у нагляді за практикою на робочому місці та розгляді скарг продемонструвала, як адміністративні органи можуть служити захисниками індивідуальних прав, втілюючи законодавчі наміри в реальний захист.

Адміністративні органи інформували громадськість про їхні права, створюючи програми для підвищення обізнаності та доступності. Створення офісів омбудсмена в багатьох країнах забезпечило громадян механізмом подачі скарг на державні послуги, пропонуючи звернення до них тим, хто вважав, що їхні права були порушені діями уряду [5]. Парламентський омбудсмен Швеції, один з перших прикладів, послужив моделлю для інших країн, розглядаючи скарги, пов'язані з поведінкою уряду, тим самим сприяючи прозорості та підзвітності [6]. Ця модель проде-

монструвала, як адміністративні механізми можуть активно сприяти культурі захисту прав, долаючи розрив між громадянами та державними установами.

Більше того, адміністративні реформи в державному секторі ще більше посилили захист прав громадян. Багато країн запровадили політику, яка наголошує на справедливості, прозорості та рівному доступі до державних послуг, забезпечуючи відповідність діяльності уряду принципам прав людини. Реформи у сфері охорони здоров'я, освіти та соціальних послуг були спрямовані на забезпечення рівного ставлення та рівних можливостей, що відображає прихильність до соціальної справедливості, закріплену в законодавстві. Реформи охорони здоров'я у Великій Британії, зокрема створення Національної служби охорони здоров'я у 1948 році, забезпечили загальний доступ до медичних послуг, втіливши принцип здоров'я як основного права та запровадивши адміністративну практику, яка ставила на перше місце добробут громадян незалежно від їхнього соціально-економічного статусу.

На міжнародному рівні адміністративні органи також співпрацювали через такі організації, як Рада ООН з прав людини, яка здійснює нагляд за глобальною практикою дотримання прав людини і є форумом для вирішення проблем, пов'язаних з порушенням прав. Такі інституції підкреслили важливість колективної відповідальності у захисті прав, що дозволяє країнам притягувати одна одну до відповідальності та встановлювати узгоджені стандарти адміністративної практики, пов'язаної з дотриманням прав людини. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), створений у 1959 році, дозволив приватним особам порушувати справи проти держав за порушення прав, продемонструвавши, як адміністративні органи можуть забезпечити підзвітність навіть за межами національних кордонів [7]. Рішення ЄСПЛ створили прецеденти, які посилили захист прав людини, сприяючи приведенню національної політики у відповідність до міжнародних стандартів у сфері прав людини.

Крім того, роль адміністративного нагляду в забезпеченні дотримання міжнародних договорів ставала все більш

важливою. Національним органам часто доручали виконувати міжнародні зобов'язання, такі як заборона катувань, захист меншин та підтримка свободи вираження поглядів. Ці відомства виступали посередниками між міжнародними зобов'язаннями та національними практиками, перетворюючи вимоги договорів на дієву політику. Наприклад, Федеральне антидискримінаційне агентство Німеччини було створено відповідно до директив Європейського Союзу з метою вирішення проблем дискримінації в країні шляхом надання ресурсів, розгляду скарг та сприяння рівності в різних секторах.

Двадцяте століття характеризувалося ключовими суспільними рухами, які чинили значний тиск на уряди з метою реформування адміністративного та правового захисту прав громадян. Рухи за громадянські права, особливо в Сполучених Штатах, відіграли ключову роль у зміні правового ландшафту для забезпечення рівності та справедливості. Боротьба проти расової сегрегації та дискримінації мобілізувала широку громадську підтримку і привернула увагу до інституційної несправедливості, що призвело до суттєвих законодавчих реформ. Знакові законодавчі акти, такі як Закон про громадянські права 1964 [8] року, докорінно змінили законодавство США, заборонивши дискримінацію за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи національного походження. Ці закони стали прикладом впливу рухів за громадянські права на національне законодавство, підкресливши здатність громадських рухів проводити значущі правові реформи та впливати на адміністративну практику.

Аналогічно, рух проти апартеїду в Південній Африці висвітлив глобальний запит на рівність і справедливість, змусивши уряди боротися з систематичним гнобленням. Активісти разом з міжнародними союзниками закликали до припинення апартеїду – політики расової сегрегації та дискримінації, яка глибоко вкоренила расову нерівність у південноафриканському суспільстві. Наполегливі зусилля руху в поєднанні з міжнародними санкціями та бойкотами сприяли остаточному демонтажу апартеїду в 1994 році,

що призвело до створення демократичного уряду, який закріпив рівні права в своїй конституції. Ця трансформація продемонструвала, як внутрішній і міжнародний тиск може змусити держави скасувати дискримінаційні практики, створивши нові адміністративні та правові рамки, що захищають права громадян незалежно від їхньої расової приналежності.

Міжнародні організації також відіграли вирішальну роль у просуванні та забезпеченні дотримання стандартів прав людини, створивши глобальний прецедент захисту прав людини. Такі організації, як Організація Об'єднаних Націй (ООН) і Рада Європи, активно працювали над встановленням норм і створенням механізмів для моніторингу та боротьби з порушеннями прав людини. Приймавши Загальну декларацію прав людини у 1948 році та наступні пакти [9], ООН окреслила фундаментальні принципи, які вплинули на національне законодавство в усьому світі. Ці рамки надихнули країни включити захист прав людини до своїх правових систем, що часто призводило до створення адміністративних органів, завданням яких було стежити за дотриманням цих стандартів і забезпечувати їхнє виконання.

Рада Європи, зокрема через Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), надала громадянам можливість оскаржувати порушення прав людини в судовому порядку. ЄСПЛ дозволяє громадянам держав-членів шукати відшкодування від урядових зловживань, сприяючи підвищенню підзвітності та посиленню захисту прав в рамках адміністративних систем. Його рішення, обов'язкові для виконання державами-членами, посилюють важливість дотримання норм прав людини, змушуючи уряди реформувати національне законодавство та адміністративну практику. Наприклад, справи, подані до ЄСПЛ, призвели до реформування процедур кримінального правосуддя та посилення захисту від свавільних затримань у кількох європейських країнах, демонструючи впливову роль суду у просуванні прав людини в різноманітних адміністративних контекстах.

Ці рухи та міжнародні органи спільно сформували глобальний ландшафт прав людини, забезпечивши, щоб захист прав людини став

центральним напрямком як у національній політиці, так і в міжнародних відносинах. За допомогою своїх адвокаційних та правових механізмів вони сприяли зміцненню прихильності до справедливості, рівності та підзвітності, встановлюючи стійкі стандарти захисту прав громадян у всьому світі.

Адміністративно-правовий захист прав часто стикається зі значними проблемами через політичні та інституційні перешкоди. Бюрократичний опір може перешкоджати послідовному впровадженню захисту прав, особливо коли адміністративні органи неохоче приймають нову політику, яка розширює права громадян. У деяких випадках укорінені інституційні норми та брак належних ресурсів перешкоджають здатності органів влади ефективно впроваджувати нові правила. Наприклад, зусилля з впровадження антидискримінаційних законів можуть бути сповільнені бюрократичною інерцією або недостатньою підготовкою працівників державних органів, що призводить до непослідовного застосування закону.

Політична опозиція також може обмежувати розширення захисту прав, оскільки деякі політичні групи можуть розглядати певні права як такі, що суперечать ідеологічним або економічним інтересам. Така опозиція може призвести до створення законодавчих бар'єрів або спроб підірвати судові рішення, які підтримують захист прав. У країнах з поляризованим політичним кліматом пропозиції щодо посилення захисту прав можуть бути заблоковані законодавцями, які надають перевагу економічним інтересам чи безпеці, а не громадянським свободам. Наприклад, боротьба за рівні шлюбні права в різних країнах часто наштовхувалася на значний політичний опір, оскільки опоненти стверджували, що такі реформи суперечать традиційним цінностям або створюють соціальні ризики.

Ще одним складним викликом у захисті прав є забезпечення балансу між національною безпекою та індивідуальними свободами. Уряди часто стикаються з дилемою при впровадженні заходів, спрямованих на забезпечення громадської безпеки, особливо в контексті надзвичайних повноважень, нагляду та антитерористичного законодавства [10].

Хоча ці заходи покликані захистити громадян, вони також можуть порушувати індивідуальні свободи, що призводить до дебатів про прийнятний обсяг урядових повноважень. Після терактів 11 вересня 2001 року, вслід за США ряд країн внесли правки до законодавства, у контексті нагляду і боротьби з тероризмом, надавши спецслужбам широкі повноваження стежити за громадянами в ім'я безпеки. Хоча ці заходи були спрямовані на запобігання тероризму, критики стверджували, що вони порушують права на недоторканність приватного життя, що потенційно може призвести до перевищення повноважень і зловживання владою.

Крім того, надзвичайні повноваження, надані урядам під час кризових ситуацій, можуть призвести до розширення виконавчої влади, часто в обхід звичайної системи стримувань і противаг. Хоча ці повноваження призначені для подолання нагальних загроз, вони також можуть призвести до тривалих обмежень прав, якщо ними не керувати належним чином. Наприклад, під час пандемії COVID-19 багато країн запровадили локдауни та обмежили пересування для контролю за поширенням вірусу, що викликало занепокоєння щодо тривалого впливу на індивідуальні свободи. Хоча ці обмеження були виправдані як заходи громадської охорони здоров'я, вони підкреслили крихкий баланс між безпекою та особистою автономією, особливо коли деякі уряди зіткнулися з критикою за розширення надзвичайних повноважень поза межами безпосередньої кризи.

Перелічені в ході дослідження виклики ілюструють складний і часто суперечливий характер захисту прав в адміністративно-правових рамках. Політичні та інституційні перешкоди в поєднанні з напругою між безпекою і свободою підкреслюють необхідність чітких правових норм і надійних механізмів нагляду для запобігання зловживанням і забезпечення ефективного та справедливого захисту прав.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження адміністративно-правового захисту прав громадян у ХХ столітті свідчить про значний прогрес, досягнутий у формалізації та забезпеченні цих прав на національному

та міжнародному рівнях. Розробка законодавчих актів, створення адміністративних органів, вплив ключових суспільних рухів та міжнародних організацій у сукупності зміцнили сучасну концепцію громадянських прав. Однак, цей прогрес не був позбавлений викликів. Політична опозиція, бюрократичний опір та постійна боротьба за баланс між безпекою та індивідуальними свободами продовжують створювати перешкоди. Ці виклики підкреслюють потребу в адаптивних і стійких адміністративних і правових системах, здатних реагувати на еволюцію загроз і мінливі суспільні очікування.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері – дуже широкі. Майбутні дослідження можуть заглибитися в роль нових технологій, таких як штучний інтелект і масове спостереження, та їхній вплив на права громадян, особливо щодо приватного життя і захисту даних. Крім того, вивчення адміністративних механізмів, які найкраще відповідають на ці сучасні виклики, включно з практикою нагляду та підзвітності, дасть цінну інформацію для посилення захисту прав людини. Порівняльні дослідження в різних регіонах і політичних системах також можуть дати важливі висновки про те, як різні адміністративні та правові механізми забезпечують баланс між безпекою та особистими свободами. Розширення фокусу дослідження на маргіналізовані та вразливі групи населення, які можуть стикатися з унікальними бар'єрами на шляху до захисту прав, ще більше поглибило б наше розуміння ефективного дотримання прав людини в глобалізованому світі.

Список використаних джерел:

1. Гісем О.В. Країни Азії, Африки, Латинської Америки на шляхах незалежного розвитку. *НБУВ Київ*, 1995. 80 с.
2. Jones P. W. *The Unknown Origins of the March on Washington: Civil Rights Politics and the Black Working Class*. *Durham: Duke University Press*, 2010. 23 p.
3. International Covenant on Civil and Political Rights New York, 16 December 1966. *United Nations - Office of Legal Affairs*. URL: <https://legal.un.org/avl/ha/iccpr/iccpr.html>
4. The U.S. Equal Employment Opportunity Commission. *United States government*.

- URL: <http://www.eeoc.gov/eeoc/index.cfm>.
5. Magnette P. Between parliamentary control and the rule of law: the political role of the Ombudsman in the European Union. *Journal of European Public Policy*. 2003. № 10. P. 677–694.
 6. Kutko, V. V., G. S. Belyaeva, R. A. Romashov, S. Y. Sumenkov, and N. A. Turanina. "Parliamentary Control in the National Security System". *Amazonia Investiga*, vol. 8, no. 21, Aug. 2019, pp. 156-62, URL: <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/83>.
 7. Денисова А., Сірко В. Роль Європейського суду з прав людини у захисті та розвитку прав людини в Європі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 724–726. URL: http://lsej.org.ua/1_2024/176.pdf
 8. Legal Highlight: The Civil Rights Act of 1964. *An official website of the United States government*. URL: <https://www.dol.gov/agencies/oasam/civil-rights-center/statutes/civil-rights-act-of-1964#:~:text=The%20Civil%20Rights%20Act%20of%201964%20prohibits%20discrimination%20on%20the,hiring%2C%20promoting%2C%20and%20firing.>
 9. Малишев Б. В. Загальна Декларація прав людини 1948 року та сучасне право розуміння. *Вісник Вищої ради юстиції* № 3 (11) 2012 С.147.
 10. Сав'юк О.В. Особа терориста, як елемент криміналістичної характеристики терористичних актів. Актуальні проблеми кримінального та кримінально-процесуального законодавства та практики його застосування: *Збірник тез доповід. круг. стол. Хмельницький: ХІУП*, 2003. С. 206-209.

Ogurtsov O. P. Formation of a modern vision of citizens' rights and their protection in the twentieth century: administrative and legal aspect

The article is devoted to the study of the formation of a modern vision of citizens' rights and their protection within the administrative-legal framework of the twentieth century. This period was marked by significant social and political transformations that redefined state-citizen relations. By analyzing key historical events, legislative reforms, and the impact of global movements, the article highlights the evolution of administrative and legal mechanisms aimed at safeguarding individual rights. Legislative milestones, such as the Universal Declaration of Human Rights, and key civil rights movements emphasized the necessity of state accountability and established enduring principles of equality and justice.

Revealed within this research are the numerous challenges and limitations faced in the protection of rights due to political resistance, bureaucratic inertia, and the complexities of balancing national security with personal freedoms. Examples of legislative and administrative reforms demonstrate how certain states adapted to these demands, while others struggled with institutional obstacles that hindered consistent rights enforcement. The study discusses these systemic barriers and the enduring influence of ideological divides, showcasing the nuanced realities of rights protection in differing political and social contexts.

The author substantiated the role of international organizations, such as the United Nations and the Council of Europe, in promoting and enforcing global standards of human rights. These bodies not only set precedents but also provided accountability frameworks that pressured states to adhere to universal rights principles. The research underscores how administrative agencies, influenced by international norms, became instrumental in the practical application of these rights, providing citizens with mechanisms for redress and oversight within legal systems.

Special attention is paid to the prospects for further research, particularly in examining contemporary challenges to rights protection posed by technological advancements, such as mass surveillance, and the growing influence of globalization. Future studies could expand on the implications of these issues for administrative and legal protections, exploring the ways in which modern governments can navigate emerging threats while maintaining a commitment to citizens' rights. The research highlights the ongoing need for adaptable, robust administrative and legal frameworks to uphold individual freedoms in a rapidly changing world.

Key words: *citizens' rights, administrative and legal framework, human rights, legislative reforms, social movements, Universal Declaration of Human Rights, human rights movements, international organisations, UN, Council of Europe, national security, globalisation, administrative bodies, legal protection.*